

Civilsamhället rekryterar oss att regera: Michel Foucault

Michel Foucault

Det är inte så att enbart "regeringen" regerar. Civilsamhället rekryterar organisationer och medborgare, protestgrupper och rebeller, att vara med och regera. Undersöker vi var olika beslut tas upptäcker vi att flertalet av de som lyder tar beslut. De som underordnar sig tar tillsammans fler beslut än den så kallade "regeringen". Och många av "regeringens" beslut är tagna i lydnad.

Genom att lojalt bli del av civilsamhället producerar organisationer och medborgare lydnad. "Civil society ... leads the individual to enlist 'on the side of one tribe or community'"[1]. Här frestas vi att skapa en dualistisk föreställning mellan de som underordnar sig och de som regerar. Några föreställs ge order medan andra lyder. Men det är snarare lydnaden som regerar.

Bortom centralstyrning

I en [komplex](#) värld tenderar centrerad styrning producera tröghet snarare än styrning. Kungar och diktatorer klarar inte av att styra i så hög grad som vi kanske tror. Den borgerliga revolutionen löser detta genom att decentralisera regerandet. Regering och parlament regerar inte i den omfattning vi gärna föreställer oss. Paradoxalt nog gör istället civilsamhällets medregerande staten mäktigare. När de underordnade blir med i regerandet har staten möjlighet att bli mer styrande än kungaväldet.

Ett myller av regerande gör det möjligt för staten att fungera även i komplexa ordningar: "civil society makes it possible to designate and show an internal and complex relationship between the social bond and relationships of authority in the form of government."[2] Regerande är ett avancerat hantverk som medborgaren behöver skolas in i. Civilsamhället ser till att organisationer och medborgare finslipar rutiner och färdigheter. Underordning förvandlas till skicklighet i lydnad och regerande. Därför blir duktighet avgörande för den framväxande medelklassen.

Organisationer blir hybrider av stat och icke-stat

Det är alltså inte så att organisationer och medborgare underordnar sig en regering som sedan styr dem. Föreställningen om centralstyrning är just en föreställning. Förutom i enkla sammanhang blir det en form av vidskepelse. Utopin om centralstyrning växer fram ur kungaväldet. Kungaväldets utopi smittar av sig och fortlever hos stater, organisationer och företag.

Föreställningen om civilsamhället gör att organisationer, protestgrupper och folkrörelser regerar underordning. Det är underordningen som regerar. De regerar med staten. De blir staten. De blir både stat och ickestat.

Problemlösande, beslutsfattande, organiserande skapar genom civilsamhället samtidigt genuin underordning. Maktkritisk laglydnad och kritisk opposition producerar ett självregerande. Självregerande folkrörelser, proteströrelser, företag, medborgare gör sig på så sätt till hybrider: De blir en del av statens regerande. Samtidigt uppfattar de sig som civilsamhället, vilket definierar sig som motpol mot staten. Kritisk opposition och lydnad hamnar i balans med varandra: "the idea of civil society as spontaneous synthesis and subordination ... we are dealing with a stable equilibrium."[3]

De underordnade blir subjekt

Protester reproducerar ibland vidskepelsen att det är regeringen som är subjektet. Och att de underordnade är objekt för makten. En sådan förenklad föreställning kamouflerar hur makt fungerar. Makt fungerar snarare tvärtom. De som underordnar sig en chef eller en regering producerar ledaren som ledare. Ledaren blir objekt, objekt för underordning, men också objekt för kritik

från organisationer och medborgare: “within civil society there is no need of a *pactum subjectionis*, of the surrender of certain rights and the acceptance of someone else’s sovereignty. There is a spontaneous formation of power.”[4] Makt är lydnad, och med hjälp av civilsamhället är det lydnaden som regerar.

Per Herngren

2015-10-03, version 0.2

Centralistisk centralism skapar funktionell dumhet - bilaga

När organisationer faktiskt försöker centralisera regerandet producerar mikrostyrning och överstyrning tröghet istället snarare än styrning. Trögheten kan kamoufleras genom [funktionell dumhet](#). Organisationen gör inte längre det den är avsedd att göra. Dumheten blir funktionell genom att den gör organisationen nöjd så den inte kollapsar. Utvärderingar och rapporter håller organisationen igång även när den inte längre förverkligar det den ska förverkliga.

Referens

- Michel Foucault, *The Birth of Biopolitics, Lectures at the Collège de France, 1978-79*, New York: Palgrave Macmillan, 2008.
- Per Herngren, [Nationalstaten är religion: Rousseau](#), 2015.
- Per Herngren, [Civilsamhället samlas runt staten: Hobbes, Locke, Ferguson](#), 2015.
- Per Herngren, [Existerar civilsamhället? Michel Foucault](#), 2015.
- Per Herngren, [Civilsamhället som regeringens danspartner: Michel Foucault](#), 2015.
- Per Herngren, [Protesten ger staten makt: Michel Foucault](#), 2015.
- Per Herngren, [Kan kritisk lydnad begränsa staten? Foucault & civilsamhället](#), 2015.
- Per Herngren, [Civilsamhället rekryterar oss att regera: Michel Foucault](#), 2015.
- Per Herngren, [Existerar Sverige? Foucault & mikromakt](#), 2015.
- Per Herngren, [Frihet konsumeras av stat och företag: Foucault](#), 2015.
- Per Herngrens övriga [texter om Michel Foucault](#).

Fotnötter

- [1] Michel Foucault, *The Birth of Biopolitics, Lectures at the Collège de France, 1978-79*, New York: Palgrave Macmillan, 2008, p 302.
- [2] Michel Foucault, *The Birth of Biopolitics, Lectures at the Collège de France, 1978-79*, New York: Palgrave Macmillan, 2008, p 308.
- [3] Michel Foucault, *The Birth of Biopolitics, Lectures at the Collège de France, 1978-79*, New York: Palgrave Macmillan, 2008, p 305.
- [4] Michel Foucault, *The Birth of Biopolitics, Lectures at the Collège de France, 1978-79*, New York: Palgrave Macmillan, 2008, p 303.